

gospodarske, obrtniške in narodne.

izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (instate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 7. septembra 1900.

Politični oddelek.

Po Nietzsche-jevi morali.

Celjska „Domovina“ je priobčila naslednji, jako umestni članek:

Pred tednom je umrl v Weimaru največji filozof germanskega rodu, revolucionar mislij in vsake morale, vseučilišni profesor Friderik Nietzsche. Umrlo je pravzaprav le slabotno telo, kajti duh mu je bil žrtev že skoraj 12 let; prekucuški problemi so mu namreč za vselej omračili duh že leta 1889.

Zakaj neki omenjamo tega nemškega učenjaka na tem mestu? Ker je učil na pol blazne, na pol revolucionarne nauke, katerih so se navzela vsa germanska plemena, posebno njih mlajše, študujoče generacije, ki so zopet prenesle pogubna načela na neizobraženo maso nemškega ljudstva, tukaj pa so šele začeli Nietzsche-jevi nauki pravzaprav gnati korenine na sramoto vsaki kulturi.

Nietzsche-jevi spisi so germanski mladini sveto pismo. Ker pa je bil Nietzschejev duh že v začetku nepravilen, ako ne že bolan, so tudi njegovi nauki tako zapleteni in dvoumni, da razume bojevita nemška mladina iz njih le ono, kar kaže naravnost na preobrat vsake morale, dostojnosti in vere ter kliče pravcato revolucijo.

Iz šol prinese germanska mladina Nietzsche-jeve nauke v življenje ter jih tukaj praktično porablja in razširja med lahko premotljive sloje.

Geslo Nietzsche-jevih modroslovnih spisov je: Sila gre pred pravico. Med germanskimi plemeni, ki so že po naravi nagnjeni k nasilju in gospodoželjnosti, je dobil ta nauk takoj vse polno pristašev. Nasledki tega krutega pojmovanja kažejo se najbolj v zgodovini Nemcev in Angležev proti slabšim narodom. Anglež poskuša sramotno geslo na Irce in podvrženih narode v svojih naselbinah, nemški državniki pa ga upregajo zoper svoje slovanske podložnike v Prusiji.

Tudi v Avstrijo so zanesli Nemci Nietzsche-jeve nauke, prakticirajo z njimi kjerkoli imajo količkan nadmoči, kjer pa se jim posreči rabiti silo proti pravici, tam pa kričijo, da se jim dela krivica, da so pritiskani ob steno. Po Nietzsche-jevi morali je tedaj tudi hinavščina dovoljena.

Ne trdimo preveč, ako rečemo, da je glavni povzročitelj nemške zbesnelosti in nespravljalivosti revolucionarni filozof Nietzsche. Izobraženi krogi so zanesli okužene nauke med ljudstvo, češ, da nasilje proti slabejšim ni le dovoljeno, nego v naravnih modroslovnih principih priporočeno in proslavljeno. Slepa strast nepoučenega ljudstva je za take prevratne pojme kaj sprejemljiva. Kakor je verni Turčin veroval Mohamedanove nauke, da je kristjana pobiti Alahu dopadljiva zasluga, smatrajo tudi Germani po Nietzsche-jevih naukih, da je zatiranje slabjšega prva stopnja za popolnost germanskega človeka.

Nietzsche-jeva morala je tedaj postala evangelij brezobzirnega samopaštva. Telesno uživanje je nad vse, za katero je dovoljeno prodati vsa boljša čustva, zatajiti vsako čednost, krepostno moralo, vero in vse dušo ublažujoče pojme.

Tudi v tem oziru bi se Nietzsche ne mogel pri nobenem drugem kulturnem narodu pridobiti toliko vernih učencev, kakor med Germani.

Nietzsche se je smatral poklicanim, da preobrne vse etične pojme, njegov ideal je bil „nadčlovek“, v katerem si je seveda mislil popolnega Germana. Ta „nadčlovek“ bi bil po pojmi civilizovanega sveta, ki živi v potrebnih okvirih zakona in države, pravcati anarhist, revolucionar — razbojnik. Tak „nadčlovek“ po Nietzschejevih pojmi bi moral imeti „pogum“ za kršitelja vseh zakonov, za oskrunjevalca cerkev, ki bi se ne smel strašiti pogubnega obsojanja, ne ljudskega maščevanja, najmanj pa — glasu lastne vesti, biti bi moral predrzen, okostenel hudobnež brez nračnosti in brez vesti.

— Tudi taki „jogri“ so se že tu in tam pokazali med germanskim plemenom, ki se trudijo doseči Nietzschejevega „nadčloveka“.

Človek bi lahko mislil, da je učil Nietzsche ravno-pravnost v smislu socialne demokracije. Baš narobe. Delavski pokret mu je bil nad vse zopern. Delavsko organizacijo imenuje „strašilo plebejščine“, „gospodarstvo podgan“. Velik je prvi nemški filozof v moralno propadajočemu in k nasilnostim nagnjenemu germanstvu.

Pravega Germana po mišljenju in dejanju pa se je pokazal germanski filozof v svojem spisu: „Also sprach Zarathustra“ (tako je rekel Zarathustra). V tem delu se je postavil v posmeh vsem modroslovnim in naravnim naukom. V njem zasmehuje filozof „sanje po enakopravnosti narodov“. To prizadevanje narodov imenuje „blaznost, onemoglost, ki kriči po enakopravnosti“. V tej knjigi, ki je postala nemškim naobražencem sveta knjiga, uči Nietzsche: „Ljudje niso jednaki. Pa tudi ne smejo nikdar enakopravni postati. Kaj bi bilo potem z mojim „nadčlovekom (Germanom)?“

Po Nietzschejevi morali, pravzaprav nemorali, živi dandanes večina germanskih olikancev. Nekateri so samo idealni njegovi privrženci, drugi pa si prizadevajo tudi po njegovih naukih živeti ter tiste vcepljati manj razsodni masi. To čutimo najbolj slabejši narodi, ki živimo v dotiki z Germani. Pa kakor je zapečatil učenik revolucijskih naukov Nietzsche z blaznostjo, mora biti prej ali slej konec njegovim nemoralnim principom. Njegovi nauki so neusmiljeni in trdi, polni protislovij, a njegov „nadčlovek“ je največja zapreka današnjemu socialnemu razvoju potom enakopravnosti in slobode.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Cesar se je pripeljal na Dunaj in drugi dan sprejel ministrskega predsednika v posebni avdijenci. Vsi listi poročajo, da je kriza v naši politiki akutna, vendar se ne ve, ali pride do razpusta poslanske zbornice ali poda dr. Koerberjevo ministrstvo svojo ostavko. Kakor smo poročali, je imel izvrševalni odbor mladočeškega kluba v petek svojo sejo, v kateri se je posvetoval v političnem položaju ter sklepal o tem, ali naj Čehi opusté obstrukcijo ali ne. Omenili smo tudi, da je od sklepov te seje odvisno, ali se državni zbor skliče, ker je dr. Koerber sklenil, da ne skliče državnega zbora, ako nima poprej zagotovila da Čehi opuste obstrukcijo. Sklep izvrševalnega odbora mladočeškega kluba pravi, da ni vzroka nasvetovati poslancem, naj premene svojo taktiko. To se pravi, da Čehi ne mislijo opustiti obstrukcije, in da dr. Koerber vsled tega ne mara sklicati državnega zbora, ker ve, da bi tisti ne mogli delovati. V začetku se je mislilo, da bo dr. Koerberjevo ministrstvo odstopilo, in se je imenovalo že več mož, ki bi utegnili slediti dr. Koerberju ter prevzeti vladno krmilo. Navajali so se imena: Gautsch, Badeni in Schönborn, posebna pa Alfred knez Liechtenstein. Po teh poročilih bi dr. Koerberjev naslednik ne razpustil državnega zbora, marveč oktroiral bi novi državnozbornski pravilni red, sklical potem v mesecu oktobru državni zbor ter skušal spraviti pod streho najprej vladine investicijske predloge in pa nagodbo z Ogersko. Toda ta prememba je že zopet stopila v ozadje in je vse pripravljeno, da se razpusti državni zbor. Čehi in Jugoslovani se nimajo novih volitev čisto nič bati,

pač pa druge stranke. Posebno se upirajo Poljaki, a oficijozno se razglasa, da se bodo bržčas udali, četudi težkega srea. Volitve se bodo menda že v tem mesecu vršile.

Madjarska „justica“ in Slovaki. — Dne 23. junija 1898 je bil Slovak, urednik Pristor pred madjarskimi porotniki radi člankov, v katerih je bičal izpovedi budapeštanskih opekarjev in madjariziranje slovaških krajevnih imen, obsojen v drž. ječo za 8 mesecev. Ko se je po prestani kazni vrnil domov, so ga na kolodvoru sprejeli sorodniki, prijatelji in tovariši. Odvetnik Dúla ga je v svojem vozu peljal domov. Vsi ti so bili radi „odobravanja nezakonitih dejanj“ kaznovani ter obsodeni pred kralj. desko. Ko so se obsodenci pri kralj. kuriji radi previsokih kazni pritožili, jim je kurija kazni še — povišala. Tako so dobili najodličnejši slovaški rodoljubi za nič tele kazni: odvetnik Dúla (prej 6 tednov) 6 mesecev; pesnik Svetožar Hurban (prej 14 dni) 5 mesecev; Blažej Bula, Pavel Madron in Andrej Halaša (prej po 8 dni) so dobili po 3 mesece. Dalje je bilo obsojenih 17 meščanov na dva meseca. Ostalim se je obsodbo kralj. deske le potrdila. Ta madjarska „justica“ kliče pač v nebo!

Bolgari in Rumuni. — Spor mej obema tema balkanskima državicama je res prispel do tolike napetosti, da bi lahko prišlo do vojne, ako bi se vojne delale iz samega — sovraštva. A zato je treba zopet tistega takozvanega denarja. In poslednjega nima Bolgarija in tudi Rumunija ga menda ne preostaja. Radi tega menda ne bo z vojno, vsaj z oficijelno vojno, nič. Brez ozira na to pa se pripravljata ena kakor druga „za vse slučaje“. Obe državi ste oborožili nekaj svojega vojaštva, ki se pomika proti meji. Rumunski vojni minister Lahovary je imenovan šefom generalnega štaba ter je dobil nalog izvršiti mobilizacijo. Tudi Turčija mobilizuje v Makedoniji in pri Drenopolju. Turška vlada je sporočila Rumuniji, da postavi 100 000 mož v vzhodno Rumunijo v slučaju, da bi makedonski odbor hotel provocirati vojno. Rusija pa je poslala dve vejni ladiji pred Ruščuk, česar se je zelo ustrašila Rumunija. V zadevi tega spora se poroča, da so ruski oficijelni krogi jako razburjeni radi tega, ker hočeta tako Bolgarija, kakor i Rumunija na svojo roko kaliti status quo na Balkanu. Rusija bode tudi storila primerne korake, da se spor poravná čim prej. Toda ruska vlada ne bode storila ničesar brez Avstro-Ogerske in se toraj ni Bolgarija ni Rumunija ne moreta zanašati na kako polporo od teh strani. Obe državi hočeta varovati sedanji položaj na Balkanu in preprečiti vsak poskus motenja tega položaja. Pa razstreliva se nabira čedalje več. Zdaj so aretovali v Bukareštu necega rumunskega majorja, ki je bil v zvezi z Bolgari in z Rusi, kar kaže, da rumunska armada ni posebno zanesljiva.

Vojna na Kitajskem. — Kakor vse kaže, bi utegnil venderle nastati kmalu mir na Kitajskem. Rusija in Zjedinjene države Severne Amerike so za to, da se prej ko prej ustavi nastopanje proti Kitajski in so si velesile že izbrale podkralja Li-Hung-Čanga za posredovalca mej kitajsko vlado in vele-vlastmi. In tako se najbrže sklene mir oficijelnim potom seveda, najbrže že prej, nego pride na Kitajsko grof Waldersee, „vrhovni poveljnik“. Nemčiji, v prvi vrsti „bojevitemu“ nemškemu cesarju, sicer ni po volji, da se stvari vršijo takorekoč brez nemške komande in po največ tudi brez sodelovanja Nemčije, saj so ob zavzetju Pekinga po mejnarodnih četah bile nemške ladije s svojim vojaštvom še daleč na morju, ko so mejnarodne čete bile že v Pekingu. To je neprijetno ponižanje za Nemčijo in njenega cesarja. Ako pa se sklene mir s Kitajsko brez Waldersee-ja, bode to nov udarec v obraz bahatim Germanom, ki so bili dozdej navajeni, povsodi igrati „prvo ulogo“ na svetu. Pa tudi Angliji ni povšeči, da bi se sklenil mir s Kitajsko, ko še ni dobila svojega zaželjenega pléna. Prej ni imela na razpolago vojaštva, da bi bila nastopala na svojo roko in odtrgala kos — Šangaja, Japonci pa tudi niso marali segati v ogenj za njo, zato se je odločila.